

o človeku, ki potrebuje reklame, se govori mnogo in glasno, pa brez spoštovanja.

Res je, da se dá ljudem skoro vse — in zlasti v slovstvu in umetnosti — vdisputirati ali izdisputirati, toda če knjigo sprejme cela pisateljska generacija kakor novo dogmo, če se je na mah oklene, jo kljub zavesti odvisnosti in krivde kopira in se kljub naporom ne more otresti njenega čara, tedaj je neoporečno gotovo, da je knjiga znamenita, naj bodo sodbe o njej kakršnekoli. In pri Ž. se je tako godilo, ne enkrat, temuč vsakokrat, kadar je izdal novo knjigo. Mladina je zoper lastno voljo drla za njim iz takozvanega dekadentstva v liriko zbirke »Čez plan«, iz nje k filozofskim in psihološkim razglabljanjem »Samogovorov«. To ni bila samo formalna odvisnost; nemogoče je vzljubiti in kopirati formo brez nje duševne vsebine, kajti forma je le utelešeni duh in brez njega razpade sama v prah. Ž. je marveč z vsako svojo knjigo pritegnil mišljenje in čuvstvovanje slednikov v svojo lastno smer. Knjige ni izdal, dokler ni imel, molče preklicujoč svoje prejšnje delo, kaj novega povedati o sebi in svetu, a tedaj so jo mlajši — in starejši — strmé in verno sprejeli. To je objektivno, zanesljivo merilo njegovega zgodovinskega pomena.

S tem ne pravim, da je na Ž. vse tudi dobro. Slabih pesmi sicer ni priobčil, vendar so nekatere le srednje vrste. Usodnejša napaka tega čudovitega pesniškega organizma pa je negotovost svetovnega naziranja; manjka mu prepričanosti resničnega proroka, popolne notranje ubranosti, ki je mati novih dob, tvorilo stoletij.

Ko je Ž. izdal »Samogovore«, so se mnogi vprašali, kakšna bo prihodnja knjiga, kak razvoj je tukaj še mogoč? Presenetil nas je z dvema knjižicama za otroke, z zbirko ugank in »Cicibanom«. Od najglobljih in najtežjih pesmi, kar jih je pisanih v slovenskem jeziku, je napravil do »Cicibana« en sam korak! Ta korak ni nelogičen skok ali retrogradacija v razvoju, kakor se morda utegne zdeti. V sedanjem času lokalnega prerokanja in sebičnih, nasilnih strasti so te pesmi čiste, otroške preprostosti in dobrote naravnost aktualne, so diagnoza dobe in zdravilo, so protest, svarilo in klic. Kakor so bile vse dosedanje Župančičeve zbirke dokumenti njegovega notranjega razvoja, tako je tudi ta knjižica račun o novih doživljajih pesnikove moške dobe, novih razgledih vase in v svet. In potem je, mislim, tudi notranja logična vez med »Samogovori« in »Cicibanom«: kar je modrijanom ostalo skrito, se razodeva otrokom.

Ž. je že v svojih mladih letih pisal mladinske pesmi; te, ki jih je napisal v moški dobi, so mnogo boljše in bodo zopet kašipot, kakor je bila doslej vsaka njegova knjiga. Pristno je vse, njih duh, predmet in oblika in naši otročiči jih že veselo žvrgolé.

Izidor Cankar.

Silvin Sardenko: **Nebo žari**. Pesmi. Cena K 1.—. V Ljubljani 1916. Založila Katoliška Bukvarna. Str. 61. — To je, če prav vem, prva slovenska pesniška bojna zbirka. Nje značaj kaže motto: »Nebo žari — in gozd šumi — skrivnosten spev — solze in kri.«

Kar Sardenka najbolj označuje, in sicer vse njegove knjige, od prve do zadnje, je čista, vedno enako zvočna melodioznost verzov. V tem mu ni nihče kos in mu nikdar ni bil. Trdega verza sploh ne zna napra-

viti, in če se mu kdaj pripeti, da je kaka kitica vsebinsko manj vredna, so, kar se tiče glasovne vrednosti, vse dobre. Njegove pesmi se pojó same od sebe, takoj ostanejo v sluhu in iščejo komponista; kitic, ki jih zna človek takoj na pamet, če jih samo enkrat prebere, je tudi v tej knjižici obilo. To je Sardenkova lastnost in vrlina, ki jo moramo ceniti ne samo zato, ker brez nje ni popolnoma lepe pesmi, ampak še posebe zato, ker je danes tako redka. Če namreč pregledujemo našo liriko zadnjega časa, ne moremo prezreti, da je med njo dobrih pesmi dovolj, toda ubranih zelo malo; najmlajši pesnik ne misli več na tradicionalne sheme, dela z verzi, kar hoče, in vendar ni v njih jezikovne zvočnosti. Gotovo je to nezaveden odpor proti formalni uglajenosti, besedni mehki Župančiča in Sardenka ter bo morda rodil kdaj dobre sadove, pa za enkrat so trpki še očitnejši.

Sardenko se izza »Mladega jutra« do danes v formalnem oziru ni bistveno izpremenil in isto velja — ker se notranji veliki preobrati le težko izvrše v starih formah — seveda tudi za njegovo mišljenje; ostal je pesnik situacijske lirike. Iz predmeta, ki se mu ponudi, iz razmerij zajame lirsko vsebino, izčrpa človeka in njegovo situacijo. Kar prideva sam, lastne refleksije in glose k življenju se mu večinoma ne posrečijo, zdi se mi, da zato, ker misli o stvarih naše, vsem skupne misli; treba bi bilo več individualnosti v sodbah o svetu, več drznejših poletov, višjih razgledov! Tak vzgled reflektivne pesmi je n. pr. »Boj«.

Junaki, v boj! —
Odšli so vsi od vseh strani:
Pogum in hrup in srd in črt,
obup in strah in mrak in smrt.
Junaki, v boj! Kdór se boji,
se v temni grob pogrezní!

To je popis, situacija. Potem sledi druga kitica:

Le ene ni:
Junakinje junakov vseh,
Močnejša je kot srd in črt
in silnejša kot boj in smrt;
boji se vendar bojev teh.
Le ene ni — ljubezni.

V sredi se pesem kar prelomi; prva polovica je dobra, Sardenkova glosa v drugi ni več. Resnično je, kar trdi, pa le preveč resnično, da bi si želeli pesmi o tej resnici. Še očitnejše je to pomanjkanje invencije tam, kjer je v predmetu težko najti kaj objektivnih liricnih vrednot, kjer je torej pesnik navezan zgolj na svojo refleksijo. V takem slučaju se je Sardenku zgodilo, da je napisal v pesmi »Slovinci cesarju«

Slovenec tvoj je patriot —
junak do groba.

besede, ki so tudi resnične, o katerih pa ni mogoče reči, zakaj bi ne bile pisane rajši v prozi.

Umetnik bodi kakor asket; paktiranje s svetom ni le strahopetnost, marveč izdajstvo samega sebe.

Nasprotno so tiste pesmi, ki jemljejo svet kot objektivno lirsko količino, prečudno lepe in vredne, da stoje poleg najlepših. Take so »V mraku«, »Naročilo«, »V zapuščenosti« in še druge. Tukaj hočem pognatisniti dve: